

УДК 738.3/.5.071.1.02.03(=161.2:71)"19/20":929
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2024.01.180>

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЗАЇКИ ТА КЕРАМІКИ ІРЕНИ РОМАНИ НОСИК

Анастасія ПАВЛИШИН

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4316-3144>
магістриня мистецтвознавства, аспірантка 023 ОДР,

Львівська національна академія мистецтв,
вул. Кубійовича, 38, 79011, Львів, Україна,
e-mail: pereskokova.nastia@gmail.com

У статті розкрито художні особливості мозаїки та кераміки у творчості української художниці з діаспори Ірени Романи Носик. Розглянуто короткі біографічні відомості про художницю, її творчу діяльність. Аналізується творчий доробок мисткині з типологізацією за жанровим принципом. Перша група — мозаїки на історичну та міфологічну тематику, друга група — анімалістичні, натюрмортні, пейзажні мозаїчні панно, третя група — абстрактні композиції. *Мета роботи* — переосмислити майстерно створені образи у сучасному прочитанні. *Об'єктом* дослідження є художня мозаїка та кераміка як один з видів декоративно-прикладного мистецтва а *предметом* — конкретні твори Ірени Носик. *Методологічною основою дослідження* було обрано комплексний підхід, який обумовив поєднання історичного та формально-мистецького дискурсів, з пріоритетом мистецтвознавчого аналізу. *Територія дослідження* охоплює Канаду та Україну.

Виявлено закономірність впливу архетипів культури як сталих образів для зображення. Наведено загальну характеристику головних персонажів зображення в кераміці мисткині, зокрема тварини: баран, кінь, павичі, а також фантастичні звірі, зокрема жар-птиці; рослини: соняхи, дубове листя, виноградне листя, калиновий цвіт; різноманітні геометричні фігури: зірки, хрести, кола, спіралі, лінії. У висновках зроблено підсумки дослідження щодо творчості Ірени Носик, яка є надзвичайно різновидовою та плідною та ґрунтується на професійному знанні історії мистецького розвитку.

Ключові слова: художні особливості мозаїки та кераміки, мистецтво Ірени Романи Носик, українська діаспора Канади.

Anastasiia PAVLYSHYN

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-4316-3144>

Master's degree of Arts, PhD,

Lviv National Academy of Arts,

38 Kubiyovycha St., 79011, Lviv, Ukraine,

e-mail: pereskokova.nastia@gmail.com

ARTISTIC FEATURES OF MOSAICS AND CERAMICS IRENA ROMANA NOSYK

The article reveals the artistic features of mosaics and ceramics in the work of Ukrainian diaspora artist Irena Romana Nosyk. The creative output of Irena Nosyk is analyzed with typology according to the genre principle. The first group — mosaics on historical and mythological themes, the second group — animalistic, still life, and landscape mosaic panels; and the third group is abstract compositions. *The aims of the work* is to rethink skillfully created images in a modern reading. *The object of research* is artistic mosaic and ceramics as one of the types of decorative and applied art, and the *subject* is specific works of Irena Nosyk. A comprehensive approach was chosen as the *methodological basis* of the research, which determined the combination of historical and formal-artistic discourses, with the priority of art historical analysis. *The research area* covers Canada and Ukraine.

The article gives a general description of the investigated issue of artistic mosaic as one of the types of decorative and applied art. Brief biographical information about the artist and her creative activity is considered. The peculiarities of the mosaic on historical themes are highlighted, in particular the triptych «A word about Igor's regiment», «Princess Olga», «Prince Volodymyr», «King Danilo» and «Fishing», on mythological themes — «Kupalo», «Lukash and Mavka»; animalistic, still life, and landscape mosaic panels: «Horses», «Sunflower», «Flowers in a blue pot», «Fern flowers», «Flowers», «Forest». Abstract compositions: № 1, № 2, № 3.

Certain regularities are recorded in the work of Irena Nosyk in separating the afterlife, where mythical creatures live, from real life with a pink color that turns into bright green. The originality of the artist's color and tonal palette is highlighted. Light-shadow contrasts are analyzed. The uniqueness of the secretiveness of the exposition is substantiated in the philosophical and symbolic context, which is connected with the problems of human existence and its inner and outer worlds and the idea of the interaction of beauty and harmony in the universe.

The regularity of the influence of cultural archetypes as permanent images for depiction has been revealed. The general characteristics of the main characters depicted in Mystkin ceramics are given, in particular: animals: rams, horses, peacocks, as well as fantastic beasts, in particular, firebirds; plants: nightshades, oak leaves, grape leaves, viburnum flowers; various geometric shapes: stars, crosses, circles, spirals, lines. The conclusions summarize the research on the work of Irena Nosyk, which is extremely varied and fruitful and is based on professional knowledge of the history of artistic development.

Keywords: artistic features of mosaics and ceramics, art of Irena Romana Nosyk, Ukrainian diaspora in Canada.

Вступ. Ірена Романа Носик (іл. 1) — талановита художниця та мозаїстка з української діаспори Канади. Здебільшого вона відома завдяки роботам у техніці живопису: олія, сангін, туш, акрил. Маловідомими є її твори, що репрезентують техніки декоративно-ужиткового мистецтва, тому сьогодні є важливим та *актуальним* їх наукове переосмислення. Вони свідчать про унікальний талант і професійне розуміння матеріалу, з яким художниця працює. У статті поставлена *мета* — переосмислити майстерно створені образи у сучасному прочитанні.

Основна частина. Творчий доробок Ірени Носик у мозаїці можемо типологізувати за жанровим принципом. Перша група — мозаїки на історичну та міфологічну тематику, друга група — анімалістичні, натюрмортні, пейзажні мозаїчні панно, третя група — абстрактні композиції. Художня мозаїка — один з видів декоративно-прикладного мистецтва. З французької «mosaïque» — образотворча техніка, суть якої полягає в підборі й припасуванні один до одного шматочків каменю, мармуру або смальти, які закріплюються в шарі ґрунту (ложі) [1, с. 52]. Найскладнішою технікою є художня колка («римська» техніка), матрична техніка (матриця) та змішана техніка (поєднання перших двох). Мозаїка може бути виконана в різних стилях.

Цей вид мистецтва вимагає багато часу, терпіння та творчого підходу. Хоча історія мозаїки налічує понад тисячу років (її використовували ще в античному мистецтві для декорування підлоги та стін; у середньовіччі мозаїка стала популярною для оздоблення церков і монастирів, для створення біблійних сюжетів та образів). Цим видом мистецтва цікавляться й сучасні художники. Експериментальна робота зі склом, глиною, смальтою потребує спеціальних навичок, проб і технологій [2].

Твори Ірени Носик наповнені національно-патріотичним змістом, багато з них прямо пов'язані з історією України, відображають героїчні події та явища суспільного життя українців. Багато її робіт створені на історичну тематику, зокрема триптих «Слово о полку Ігоревім», «Княгиня Ольга», «Князь Володимир», «Король Данило», «Лови». На міфологічну тематику — «Купало», «Лукаш і Мавка». Анімалістичні, натюрмортні, пейзажні мозаїчні панно: «Коні», «Соняшник», «Квіти у синьому горщику»,

Іл. 1. І. Носик. Фото з обкладинки «Ми і світ». Торонто, грудень 1959 р.

«Квіти папороті», «Квіти», «Ліс». Абстрактні композиції: № 1, № 2, № 3.

Можемо припустити, що технологію створення мозаїки Ірена Носик опанувала з часів навчання в академії Інсбрука або в Онтарійському коледжі мистецтв. У своїй статті до західноканадського збірника на тему «Мистецтво і мікроскоп у житті та творчості Ірени Носик» Дарія Даревич зазначає: «Виглядає, що під час побуту в Європі (1959 р.) Ірена Носик зацікавилася мозаїкою. На Третій Виставці УСОМ у квітні 1960 р. вона вперше виставила п'ять праць, виконаних технікою мозаїки: «Риба», «Квіти», «Олень», «Осінь» і «Пустеля». Пізніше, у вересні того ж року, журі прийняло дві мозаїки Ірени Носик, «Риби» і «Дерева», для участі у великій виставці українського мистецтва в Університеті Вейн Стейт, в Америці» [3, с. 119]. Ірена створювала площинно-об'ємні мозаїчні панно переважно середнього розміру. Джерелом натхнення мисткині були українська історія та культурні традиції.

Мозаїки на історичну тематику вирізняються унікальною художньою досконалістю, способом вираження. Проте Ірена Носик не прагнула достеменно передати історичну правдивість, а створювала своїх героїв з рисами характеру, притаманними усім людям: сум, радість, розпач, гордість. Так, триптих «Слово о полку Ігоревім» — авторське прочитання

Іл. 2. І. Носик. Мозаїка, триптих з серії «Князь Ігор» («Плач Ярославни», «Князь Ігор», і «Бились день і бились другий»), смальта

Іл. 3. І. Носик. Мозаїка «Князь Володимир Великий», смальта

історії України-Русі, відтворення знакових сюжетних ліній-персонажів: «Князь Ігор», «Плач Ярославни», «Бились день і бились другий» (іл. 2). Твір складається із трьох частин, розташованих на одній площині, усі самостійні та завершені, проте взаємодіють між собою у колористичному та композиційному плані. Вони розповідають про похід князя Ігоря на половців 1185 року з метою повернення до Руських земель Тмутараканського князівства. Ліва та права

частина взаємодіють із центральною. Композиція «читається» зліва направо, де початковим сюжетом є затемнення сонця у лівому верхньому куті, що супроводжує Ігоря по сюжету та приводить його до поєдинку з половецьким ханом. Праву частину переповнює сонячне проміння, яке огортає два образи.

Центральна картина створена за сюжетом з літопису «Плач Ярославни». Княжна протиставляється долі та намагається стримати коханого, відмовити його від здійснення свого плану. Ірена ставить у центр композиції жінку, її горе та акцентує трагізм подій. Як відомо, історія писалась чоловіками-літописцями, які не враховували переживання жінок. Їх романтизують в образах зозуленьки, чайки, залишаючи без відповідної уваги глибину емоційного переживання. Зокрема, Ярославні без коханого життя не миле, вона готова від нього відмовитись:

*«Сонце пресвятеє
На землю радість принесло
І людям і землі, моєї
Туги-нудьги не розвело.
Святий, огнений господине!
Спалив єси луги, степи,
Спалив і князя і дружину,
Спали мене на самоті!
Або не грій і не світи...
Загинув ладо... Я загину!» [4, с. 343].*

Полотно створює міцну вертикаль з «пориванням до гори» загальної вісі. Чорна смальта, якою викладена дорога на трьох композиціях, ніби поєднує їх, вона постає єднальною ланкою, на основі якої розвивається сюжет. Внутрішню динаміку створюють хвилеподібні промені сонячного світла та сині хвилі річки Дону і Каяли.

Продовжуючи ілюструвати історію княжого часу, мисткиня створює мозаїку «Святий Володимир»

(іл. 3). Цей образ сповнений національним колоритом, що відображає українську реальність часів Київської Русі. У мозаїчному портреті присутні складні нюансування кольорової гами у створенні обличчя та складок одягу. На грудях зображено масивний синій хрест із червоним осердям — як символом християнської віри, запровадження християнства на Русі. Обличчя героя викладене яскравими кольоровими шматочками смальти синього, зеленого, жовтого, червоного відтінків. Голову увінчує шапка князя з ефектом інкрустації коштовним камінням — рубіном із хрестом. Володимир одягнений в червоний плащ як символ княжої влади та туніку, прошиту золотими нитками. На другому плані зображено місто, припускаємо, що це столиця — Київ з його сакральною архітектурою. Авторка підписала цей твір своїм автографом — «ІРН».

Ще однією роботою на історичну тематику є мозаїка «Княгиня Ольга» (іл. 4). Панно умовно поділене на дві частини за допомогою кольорової гами: права частина — червоний колір, ліва частина — синій. Червоний колір — символ полум'яного гніву княгині, синій — віри в християнство. На синьому тлі за постаттю видніються символи віри, близькі для героїні. Язичництво передано Збручанським ідолом (триярусним стовпом, який, за уявленнями слов'ян-язичників, уособлював три світи — небо, землю й потойбіччя), християнство — хрестом. Висока майстерність пластичного моделювання та унікальне почуття інтуїтивної міри сприяють виразності образу. На червоному тлі зображено птахів, імовірно, голубів і горобців, які відіграли важливу роль у помсті княгині Ольги: повернувшись із запаленими гілочками до домівок деревлян, птахи спричинили пожежу. Так княгиня покарала їх за вбивство Ігоря. Сама Ольга зображена зі спокійним поглядом. Кольорова гама обличчя різнобарвна: синя, біла, охриста. Рукави одягу синього кольору, обшиті золотими нитками і золотим хрестом по центру. На голові у неї апостольник (намітка з вирізом для обличчя), що спускається їй на плечі.

Сюжет схожий з однойменною роботою Ярослави Музики, проте її Ольга з мечем у руці та явними намірами помститися за смерть чоловіка; Ольга у виконанні Ірени Носик перебуває в роздумах про власний вчинок. З одного боку, християнство забороняє помсту («Якщо тебе хто вдарить у праву твою

Іл. 4. І. Носик. «Княгиня Ольга», 1986, збірка Державного музею Українського образотворчого мистецтва в Києві, смальта

Іл. 5. І. Носик. Мозаїка «Король Данило», 1980, смальта щоку, підстав йому і другу»), проте язичництво, яке сповідувала Ольга, визнає її («Око за око, зуб за

Іл. 6. І. Носик. Мозаїка «Купало», 1979—1980-ті. Фото з приватної колекції Дарії Даревич

Іл. 7. І. Носик. Мозаїка «Мавка і Лукаш», фото з вистави УСОМ, вересень 2017 р.

зуб»). У цій роботі авторка акцентує емоційний стан героїні. Ірина зображає Ольгу у величі, хоча залишає місце для жіночої туги.

Натхненна історією існування Галицько-Волинської держави (територія якої займала у свій час і рідні для мисткині землі Чортківщини), створює мозаїку «Король Данило» (іл. 5), присвячену видатному князеві Данилу Романовичу. На червоно-оранжевому фоні кольоровою смальтою викладений фрагментарно образ князя. Головний герой зобра-

жений у профіль світло-фіолетовими, синіми та золотими кольорами, які передають обриси обличчя; контури чітко викладені жовтим кольором. Відразу впадають у вічі дві частини зображення, що подані в суцільній площині — лик і полум'я війни.

Мозаїчні сюжети на тему «полювання» були популярними у давні часи, зокрема в Римській імперії, і використовувалися як декоративний елемент для інтер'єру палаців і вілл. Схожі сюжети знаходимо і на стінах Софії Київської. На мозаїчному полотні Ірени Носик «Лови» зображена сцена полювання на оленя на оранжевому фоні із шматочків смальти. У кутах панно зелені акценти, які, імовірно, імітують природне середовище дії — ліс. Лицар у обладунках із піднятим високо над головою списом, що направлений у бік жертви-оленя, готується до вбивства тварини. Сам олень загнаний у глухий кут, стоїть дибки, напружений. Червоний плащ на героєві, як символ влади, ідентифікує його як вельможу-лицаря княжих часів Київської Русі. У той час полювання було традиційною розвагою та певним ритуалом дорослішання юнаків. Подвиг на полюванні сприяв воєнним і політичним справам. Можемо припустити, що зображена сцена ілюструє сюжет з літопису та билин про здобуття дружини Володимиром Великим — цей шлюбний ритуал був характерний для середньовічного Києва та Візантії.

Мозаїки на міфологічні теми. Цікавою є мозаїка «Купало» (іл. 6) — на жовто-червоно-оранжевому тлі зображенні три чорні жіночі постаті із квітами папороті червоного кольору у руках. Можливо, перед нами постаті слов'янських богинь Купальниць. У слов'янській міфології вони були покровительками води та свята іванівської ночі, в яку цвіте чарівна квітка папороті. «Хто її дістане, хто зірве, той усе на світі знатиме, відімкне навіть зачаровані замки без ключа; дістане без труднощів усі скарби, закопані у землі матиме чудодійну силу робити все тією рукою, яка зірвала квітку» [5].

Це однією інтерпретацією слов'янської міфології стало панно «Мавка і Лукаш» (іл. 7), яке зображує двох персонажів драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». Мавка — це лісовий дух, втілення краси і ніжності природи. Лукаш — сільський парубок, який закохується в Мавку. Мозаїка виконана у техніці тривимірного мозаїчного різьблення з використанням натуральних матеріалів. Кожна деталізова-

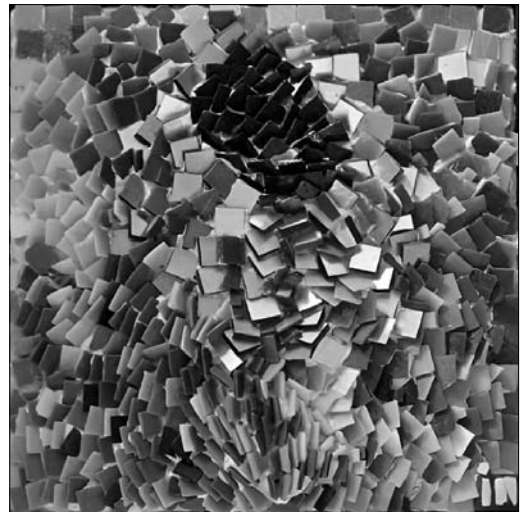
на частина мозаїки виконана з малих фрагментів кольорової смальти. Постаць Мавки зображено дещо аморфно. Її тіло ніби «фонтан життя», що складається зі стебел рослин, квітів, струмочків води. Лукаш зображений з традиційним атрибутом — сопілкою, мелодією якої зачаровує Мавку.

Зображення Мавки та Лукаша, їхніх поз, виразів обличчя та деталей одягу передають сильні емоції та допомагають зануритися в цей міфічний барвистий світ. Використання зелених та оливкових кольорів передає атмосферу лісу. Мавка як дух лісу та природи займає більшу частину картини, а Лукаш, як звичайна людина, відділений від цього світу, зображений у відносно менших пропорціях. У зображенні Мавки домінують світлі відтінки, які уособлюють надприродний світ, тоді як образ Лукаша постає в значно темніших тонах.

Для творчості Ірени Носик характерне відділяння потойбічного світу, де живуть міфічні істоти, від реального життя рожевим кольором, що переходить в яскраво-зелений. Цю саму тенденцію спостерігаємо в роботах акрилом «Русалки», а також при створенні персоніфікованого образу «України».

Анімалістичні, натюрмортні та пейзажні мозаїки. Рослинна символіка у творчості Ірени Носик небезпідставна, адже несе в собі глибоке вкорінення в етнокультурній свідомості нашого народу. Це певний спосіб пізнання гармонії природи, її досконалих форм. Мозаїка «Квіти у синьому горцику» вертикального спрямування: на зеленому тлі викладені квіти червоного, жовтого кольорів у синьому горцику. У стилі експресіонізму авторка передає природне середовище квітів і їх прагнення до сонця. Ірена Носик зображає не конкретний об'єкт, а швидше сукупний образ із дрібних фрагментів.

Художниця впевнено почуває себе у цій техніці, ретельно пропрацьовує фон, додаючи побутовим звичайним речам нового значення, сміливо працює з різними відтінками смальти. Мозаїка «Квіти» відображає врожайність і красу природи, яка є невичерпним джерелом натхнення для її мистецтва. Оригінальним видається мозаїчне полотно «Соняшник» (іл. 8) 1982 року. Про цю роботу Дарія Даревич пише так: «У 1982 р. на велику «Світову виставку українських мистців» журі прийняло мозаїку Ірени Носик «Соняшник». Тут уклад смальти поперек або під кутом створює особливі світло-

Іл. 8. І. Носик. Мозаїка «Соняшник», 1982, 44 x 44, смальта, з приватної збірки І. Носик

ві ефекти, що впливають на наше сприйняття кольорової гами» [3, с. 122]. Різноманітність спектру відтінків передано гамою від холодно-сірого, темно-зеленого, чорного до теплих світлих кольорів — синього, зеленого, оливкового та блакитного. Контури квітки викладено жовтим та оранжевим фрагментами, що символізує життя. Контури викладені нечітко, зокрема образ соняха можна відчитати з форми, деякі частинки смальти виступають із загального полотна, додають об'ємності зображенню. У правому нижньому куті авторка залишила власний підпис — ініціали ІН.

У мозаїці «Ліс» на сіро-коричнево-чорному тлі зображено два дерева з різнокольоровими гілками: червоні, зелені, жовті, коричневі, що символізують чотири пори року, гармонію і зміну в часі. Червоні листки дерева можуть відображати осінь, зелені — літо, жовті — осінь або весну, а коричневі — зиму.

У мозаїці «Коні» на червоному фоні зображено три пості коней червоного, жовтого і білого кольору. Техніка мозаїки дозволяє передати деталі та виразність образів. Динаміку створює рух коней, які біжать. Контрастне зіставлення кольорів — тепло-го жовтого та яскравого червоного формує динаміку композиції, червоне полум'я ніби відображає палкий норов коней.

У творчості Ірени Носик присутня і абстрактна мозаїка, яку вона не називала. Ці твори умовно позначаємо цифрами — № 1, 2, 3. Це приклад трансформації класичної мозаїки в сучасну абстракцію. У роботах поєднані імпресіоністичні мотиви з традиці-

Іл. 9. І. Носик. Абстрактне мозаїчне панно № 3

єю поєднання різноманітних кольорів для створення оптичної ілюзії, злиття кольору, в результаті якого умовно простежуються обриси об'єктів. На абстрактних панно Ірени Носик присутні геометричні фігури, візерунки, лінії, кола.

Абстрактні мозаїчні панно унікальні не лише завдяки декоративності викладу, а й містять певний філософсько-символічний контекст із проблемами існування людини та її внутрішнього і зовнішнього світу, ідеї взаємодії краси та гармонії у Всесвіті.

Мозаїка № 1 містить яскраві кольорові комбінації, які сприяють створенню глибини та різноманітності полотна. Ірена Носик робить акцент на взаємодії світла з кольорами та фактурою панно. Можливо,

мисткиня хотіла передати власне уявлення про навколишній світ. Абстракція № 2 створює враження дорожніх коштовностей, які викладені без композиційних правил і сенсу. Вони за допомогою світла відблискують різними спектрами, потужно випромінюючи енергію, закладену авторкою. Бачимо певне чергування опуклих і ввігнутих фрагментів. Абстракція № 3 — мозаїчний вітраж геометричної побудови. На червоному тлі у довільних розташуваннях і формах різних за розміром і кольором складені фрагменти смальти. Загальна концепція — гармонійне поєднання елементів. Обриси схожі на мозаїку «Квіти у синьому горщику» (іл. 9).

Кераміка у творчості Ірени Носик як вид декоративно-прикладного мистецтва. Мисткиня створювала керамічний посуд (декоративні тарілки, свічники, баранці) та художні кахлі у стилі гуцульської кераміки з особливою кольоровою палітрою «косівського стилю», а саме — коричневого, зеленого, жовтого кольорів. «У косівській традиційній кераміці простежуються передовсім давні звичаї гуцулів, їхнє життя та побут, історія та певна філософія. Керамічні вироби увібрали в себе витоки таємних змістів карпатського краю, а традиційна косівська кераміка — важливий елемент ідентичності українців» [6]. Символізм обраних кольорів прослідковується у всіх виробих мисткині, зокрема жовтий відображає сонце, зелений — гори та ліси Карпат, а коричневий — землю. Мотиви та символи присутні в усіх роботах. Головні персонажі — це тварини: баран, кінь, павичі, а також фантастичні звірі, зокрема, жар-птиці; рослини: соняхи, дубове листя, виноградне листя, калиновий цвіт; різноманітні геометричні фігури: зірки, хрести, кола, спіралі, лінії. Техніка створення — видряпування малюнків сграфіто. Технологія роботи з керамікою в Ірени полягала в такому процесі: виріб вкривала тоненьким шаром глини, підсушувала, на білому тлі спеціальними рубцем чи писаком гравіювала чи видряпувала отвори, які пізніше заповнювала коричневим шаром і випалювала. В результаті на попередньо білому тлі починали виступати сіра глина із графічними малюнками. Опісля мисткиня розмальовувала вироби спеціальними керамічними фарбами.

Гуцульська кераміка, за словами Ю. Лашука, першого дослідника цього мистецтва, — «Це переваж-

Іл. 10. І. Носик. Кахлі. Фото з приватної колекції Дарії Даревич

но виробу, виконані технікою гравірування по сирому побіленому черепку і розписані червоним ангобом та глазурами — зеленою, жовтою (іл. 10). Саме ця декоративна техніка — техніка ритунання є специфічною рисою гуцульської кераміки, яка виділила її з сусідніх гончарських центрів та обумовила розвиток своєрідної системи оздоблення кераміки» [7, с. 82].

Ірена Носик надихалася давніми символами трипільської та давньослов'янської орнаментики, яку втілювала і у писанкарстві, і у візерунках на предметах народного одягу (мала власну колекцію вишиванок та вишитих подушок) як у декоративно-прикладних об'єктах (іл. 11). Її зв'язок з українським мистецтвом укорінений на підсвідомому рівні.

Оригінальним є кахель «Дерево життя» (іл. 12, 13). Цей символ популярний для багатьох виробів гуцульської кераміки. Археологи стверджують, що зображення дерева життя знаходимо на кераміці три-

Іл. 11. І. Носик. Керамічні декоративні тарілки. Фото з приватної колекції Дарії Даревич

Іл. 12. І. Носик. Декоративний кахель «Дерево життя». Фото з приватної колекції Дарії Даревич

пільців III тисячоліття до нашої ери. Даний образ є популярним в українському декоративному мисте-

Іл. 13. Фото з дому родини Носиків в Торонто, оздоблення кахлями. Фото з прощальної виставки 2018 р.

цтві. Кольорова палітра: червоний, рожевий, оранжевий, темно-зелений на білому тлі. За повір'ям, вічне Дерево життя — це стародавня модель Всесвіту. Ірена зобразила це дерево в інтерпретації відомого іконографічного сюжету, зокрема: на вітях дерева зображені два птахи (охоронці), які символізують душу людства. Дерево має потужні корені, що сягають прадавньої історії людства. Цвіт дерева символізує людське життя, верхівку його увінчує цвіт як символ вогню життя. Квіткове різноманіття уособлює різні покоління роду: великі стиглі плоди-ягоди — це результат людського життя, а нерозквітлі бруньки на ньому — це його майбутнє. Дерево виростає з горщика декоративної вази із завитками.

Висновки. Отже, творчість Ірени Носик є надзвичайно різновидовою та плідною, вона ґрунтується на професійному знанні історії мистецького розвитку. Хоча кераміка та мозаїка не є профільною роботою мисткині, проте її твори вирізняються цікавим характером декоративно-ужиткової образної

мови. Як результат цього — майстерно створені образи отримують нове прочитання.

1. Сотська Г., Шмельова Т. *Мозаїка. Словник мистецьких термінів*. Херсон: Стар, 2016. 52 с.
2. Шагало Р. Декоративне мистецтво і еко-дизайн: філософсько-освітні основи розвитку і сучасні виклики. *Art and Design*. 2020. № 4 (12). С. 185—194.
3. Даревич Д. «Мистецтво і мікроскоп у житті та творчості Ірени Носик». *Західноканадський збірник*. За ред. А. Недашківської і М. Сороки. Едмонтон; Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020. Т. XLVIII. Ч. 8. С. 119.
4. Шевченко Т. *Зібрання творів: у 6 т.* Київ: Наукова думка, 2003. Т. 2. С. 343.
5. Килимник С. *Український рік у народних звичаях в історичному освітленні*. Т. 4: *Літній цикл*. Вінніпег; Торонто: Укр. Нац. Вид. Ком., 1957. 178 с.
6. Райська Є. *Інтерв'ю з Іриною Цвілик-Серьогіна. «Жити (з) мистецтвом»*. URL: <https://livingbyart.online/istorii/uzhytkove-mystecztvo/iryna-czvylyk-serohina/>.
7. Лашук Ю. *Гуцульська кераміка*. Київ: Держбудвидав УРСР, 1956. 82 с.

REFERENCES

- Sotska, H., & Shmelova, T. (2016). *Mosaics. Dictionary of artistic terms*. Kherson: Star [in Ukrainian].
- Shmahalo, R. (2020). Decorative art and eco-design: philosophical and educational foundations of development and modern challenges. *Art and Design*, 4 (12), 185—194 [in Ukrainian].
- Darevych, D., Nedashkivska, A., & Soroka, M. (Eds.). (2020). Art and the microscope in the life and work of Irena Nosyk. *Western Canadian collection* (Vol. XLVIII, part 8, pp. 119). Edmonton; Ostrog: Publishing House of the National University «Ostrog Academy» [in Ukrainian].
- Shevchenko, T. (2003). *Collection of works: in 6 vol.* (Vol. 2, p. 343). Kyiv: Scientific thought [in Ukrainian].
- Kylymnyk, S. (1957). *Ukrainian year in folk customs in historical light. Summer cycle* (Vol. 4). Winnipeg; Toronto: Ukr. Nats. Vyd. Kom [in Ukrainian].
- Raiska, Y. (2021). *Interview with Iryna Tsvilyk-Seryogina. To live (with) art*. Retrieved from: <https://livingbyart.online/istorii/uzhytkove-mystecztvo/iryna-czvylyk-serohina/> [in Ukrainian].
- Lashchuk, Yu. (1956). *Hutsul ceramics*. Kyiv: Derzhbudvydav URSR [in Ukrainian].